

NHH

Omstillingsutfordringer i lys av lavere oljepris

Innledning
Perspektivkonferansen

13. september 2016

Kjell G. Salvanes
kjell.salvanes@nhh.no

Bakgrunn

- Nedgang i oljepris
 - Og en ressursboom i revers
- Et tilbudssjokk fra utlandet av lavutdannede, og press mot lønnene for lavutdannede
- Polarisering av arbeidslivet
 - Økt globalisering: Varer, faktorer, og internasjonalisering av bedrifter
 - Teknologisk endring: Globalisering og robotisering

Er vi rustet for omstillingene?

- Endrede betingelser for arbeids- og næringsliv
 - Næringsstruktur, kompetanse og jobber
- Den nye arbeidsdelingen:
 - Mange oppgaver rutiniseres, særlig i midten og bunnen av kompetanseskalaen
 - Vanskeligere for marginale grupper å komme inn i arbeidslivet?
- Hva er kompetansekravene for «det nye arbeidslivet»?
- Hvor raskt klarer vi å integrere innvandrere?

Er norske økonomi omstillingsdyktig?^{NHH}

Mer presist:

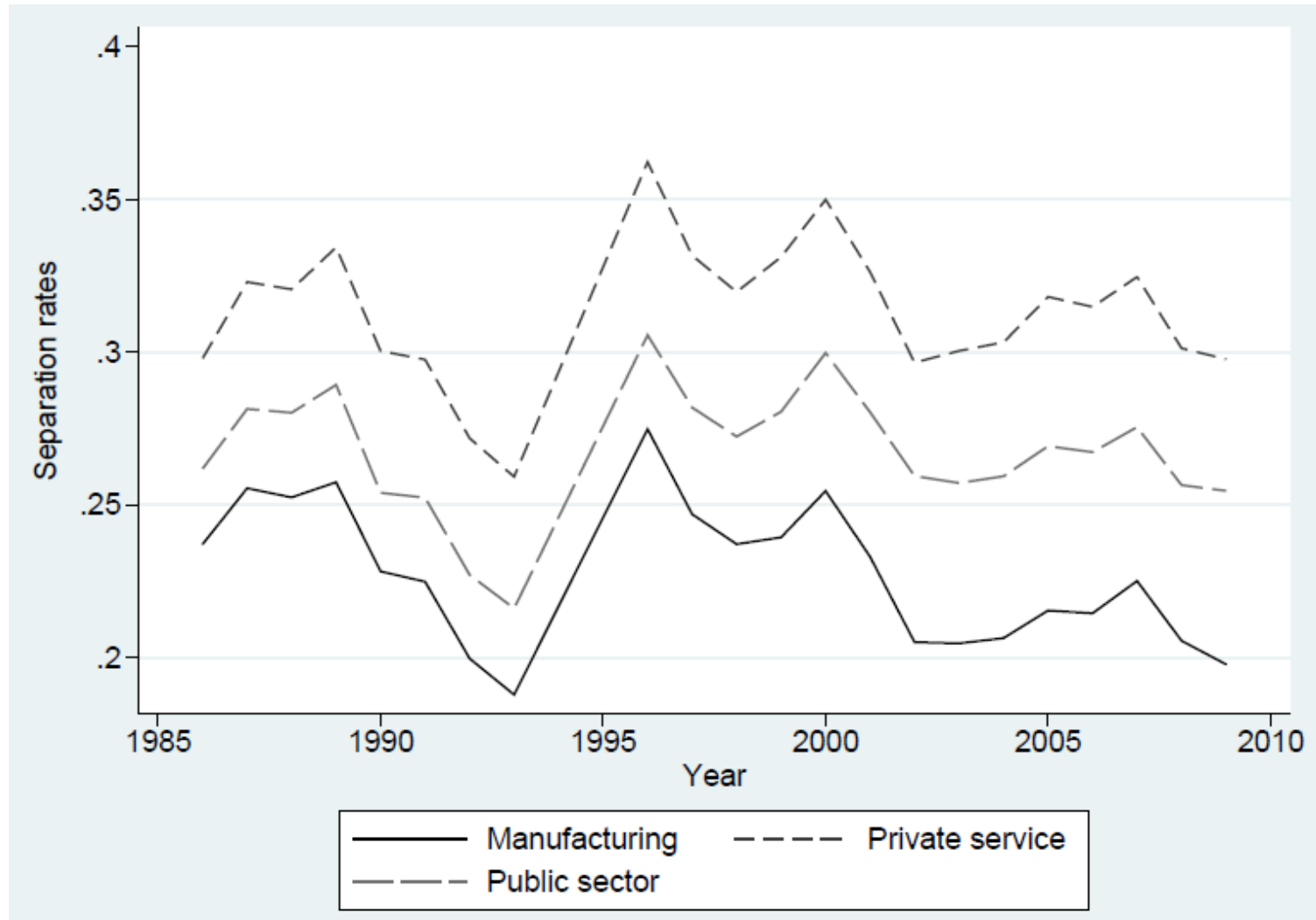
- Hvordan kan vi måle om norsk økonomi og arbeidsliv spesielt er omstillingsdyktig?

To eksempler:

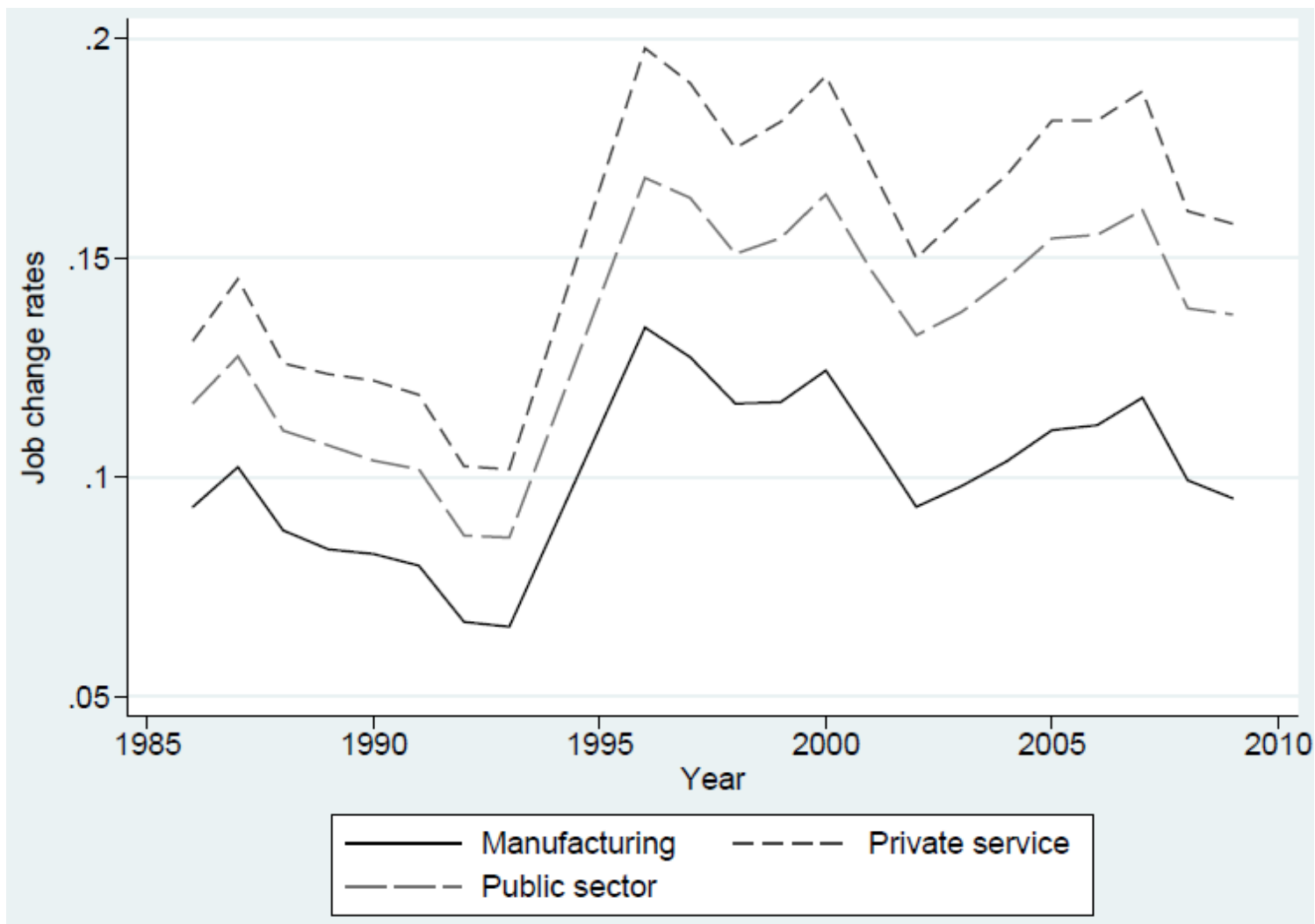
- Er det stor grad av omallokering av jobber mellom sektorer og mellom bedrifter?
- Hva skjer med arbeiderne som mister jobben ved at en bedrift legges ned eller nedbemanner?

Folk som slutter i en bedrift per år

Jobber forsvinner og arbeidere slutter

Jobb-til-jobb skifter

Betydelig grad av omstilling

- Omtrent 30 prosent av slutter i jobb/sies opp
- Minst halvparten av dette er jobb-til-jobb skift
- En tredjedel av jobbene blir nedlagt hvert år
- Like mange nye jobber skapes hvert år
- Betydelig omstilling både i gode og dårlige tider
- Omstillingen skjer mellom bedrifter og mellom bransjer
 - Strukturelle endringer skjer i dårlige tider
 - Ny teknologi, outsourcing, reorganisering, nye produktvarianter
 - Heterogenitet: Nokså like bedrifter klarer seg svært ulikt

Robust overfor konjunktursjokk?

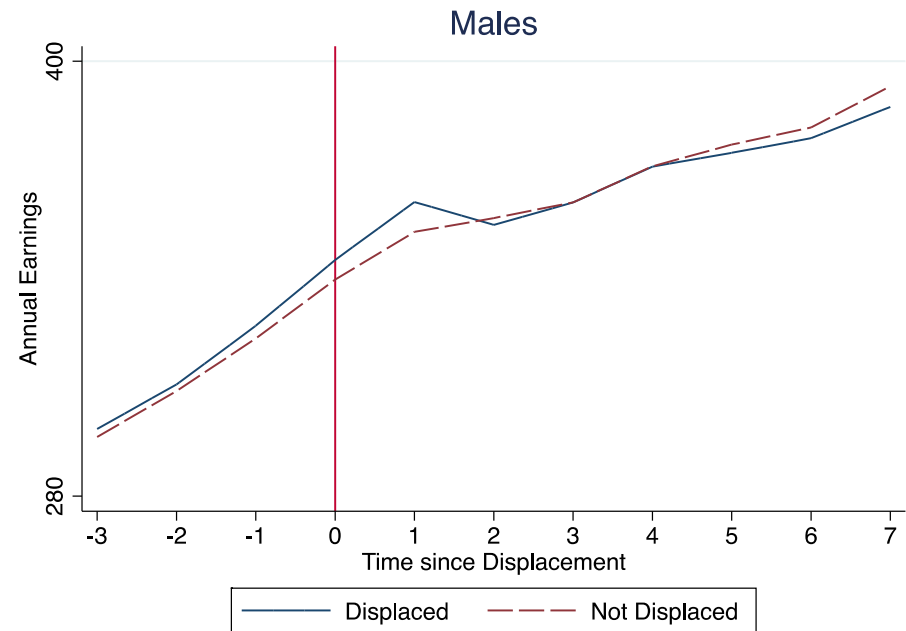
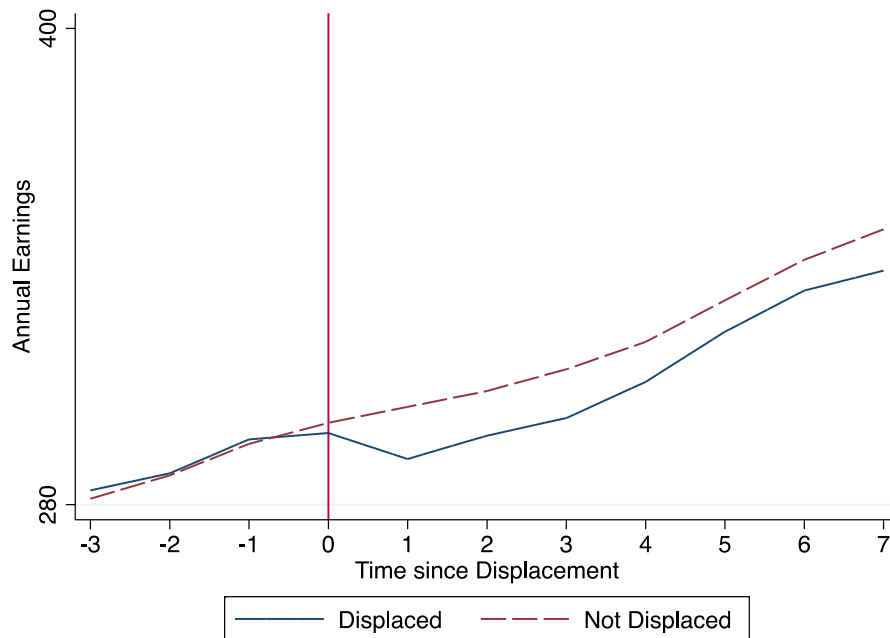

- Hva skjer med arbeiderne som mister jobben når en bedrift legger ned eller nedbemanner?
 - Hvor mye taper en i lønn?
 - Hvor mange blir arbeidsledige?
 - Hvor mange forlater arbeidsstyrken? (Uføretrygd)
 - Flytter noen?
- Jeg sammenligner krisen nedgangen omkring 1990 med siste del av 1990-tallet

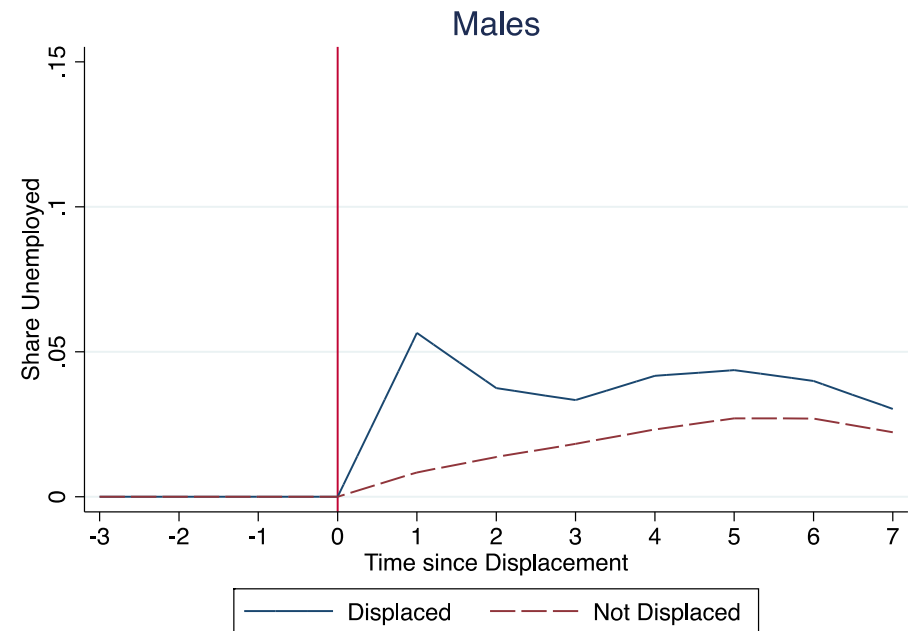
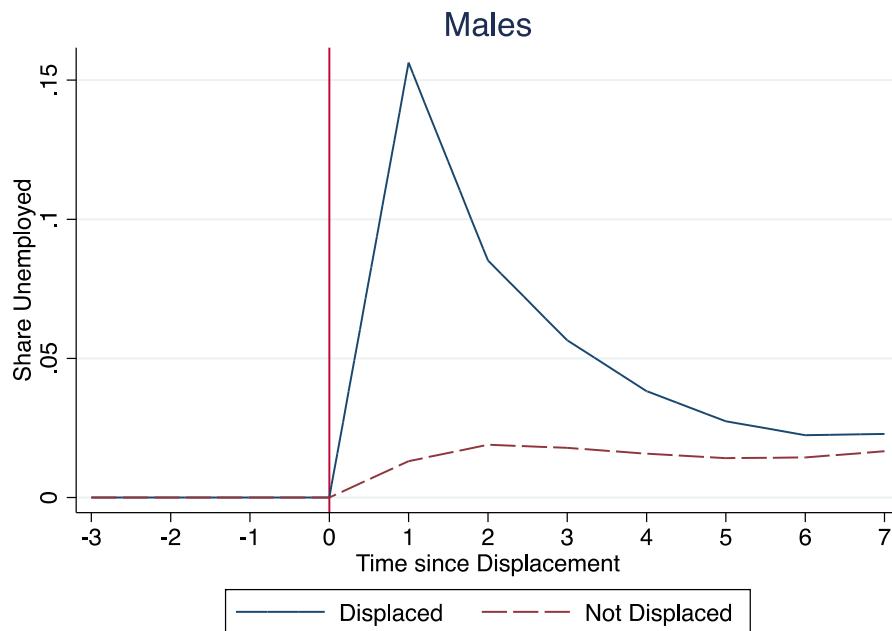

Effekt på lønn etter jobbtap

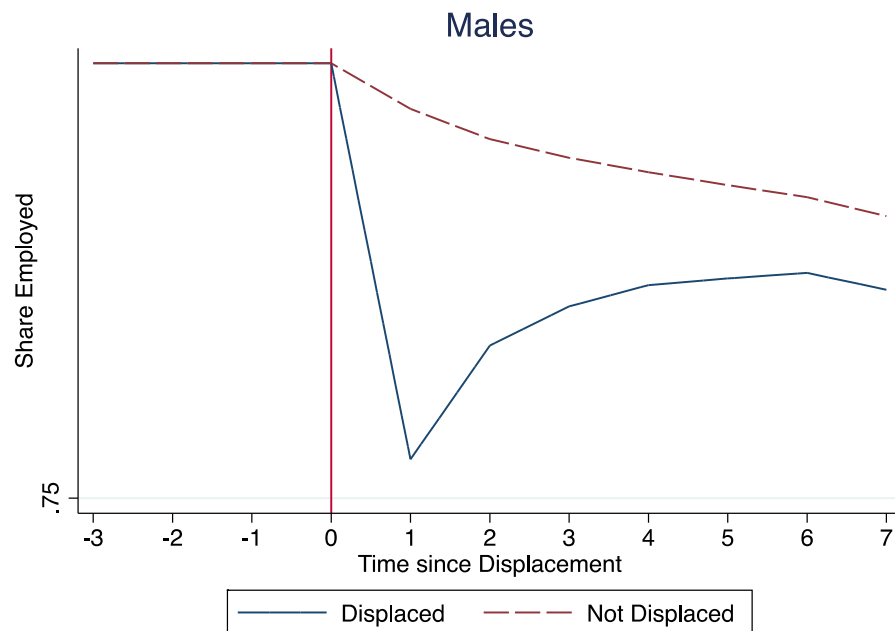
Sammenligner 1991-92 og 1998-99

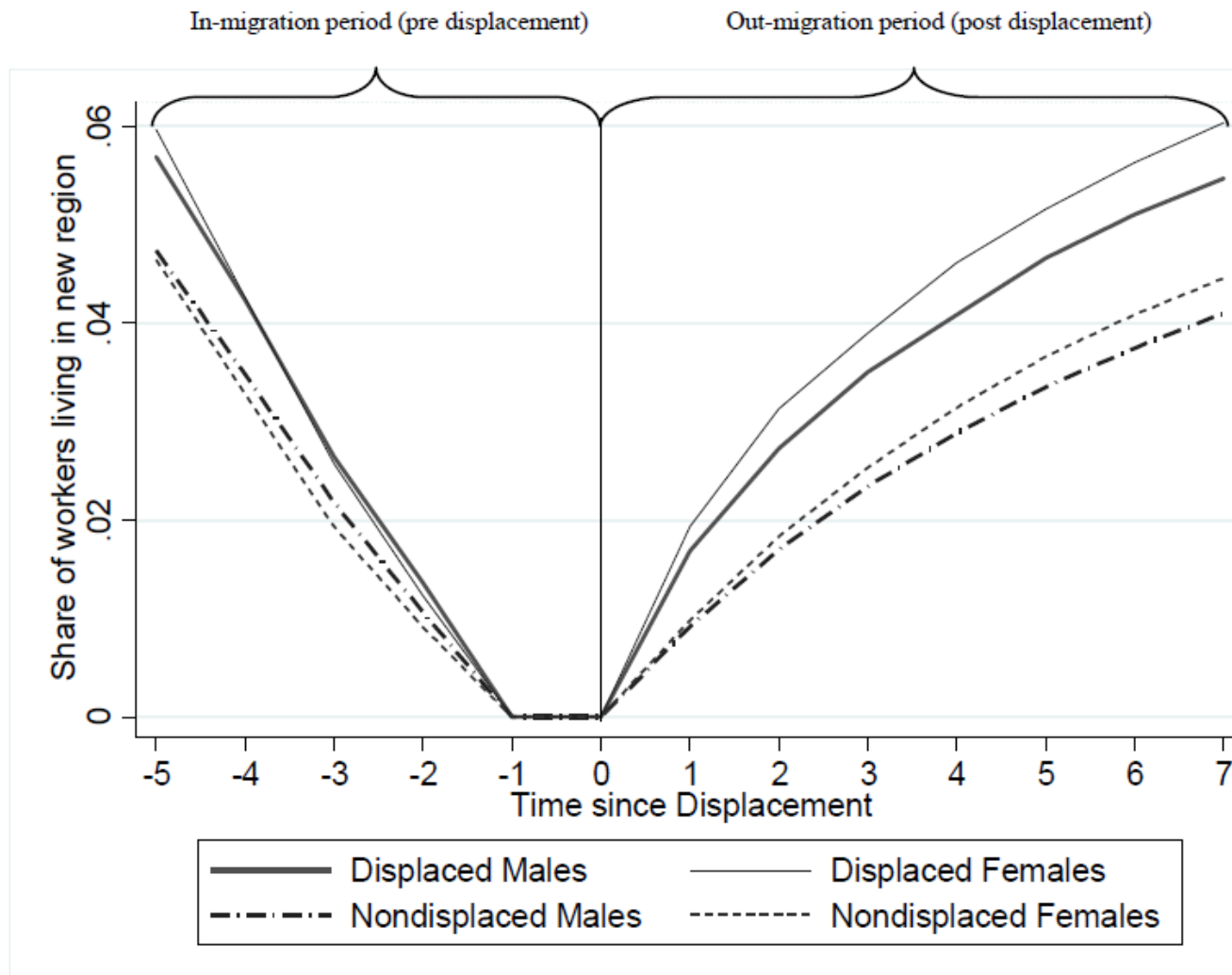
Arbeidsledighet

Ut av arbeidsstyrken

Andel som flytter etter jobbtap

Hva skjer ved et konjunktursjokk?

Hva skjer med arbeiderne som mister jobben?

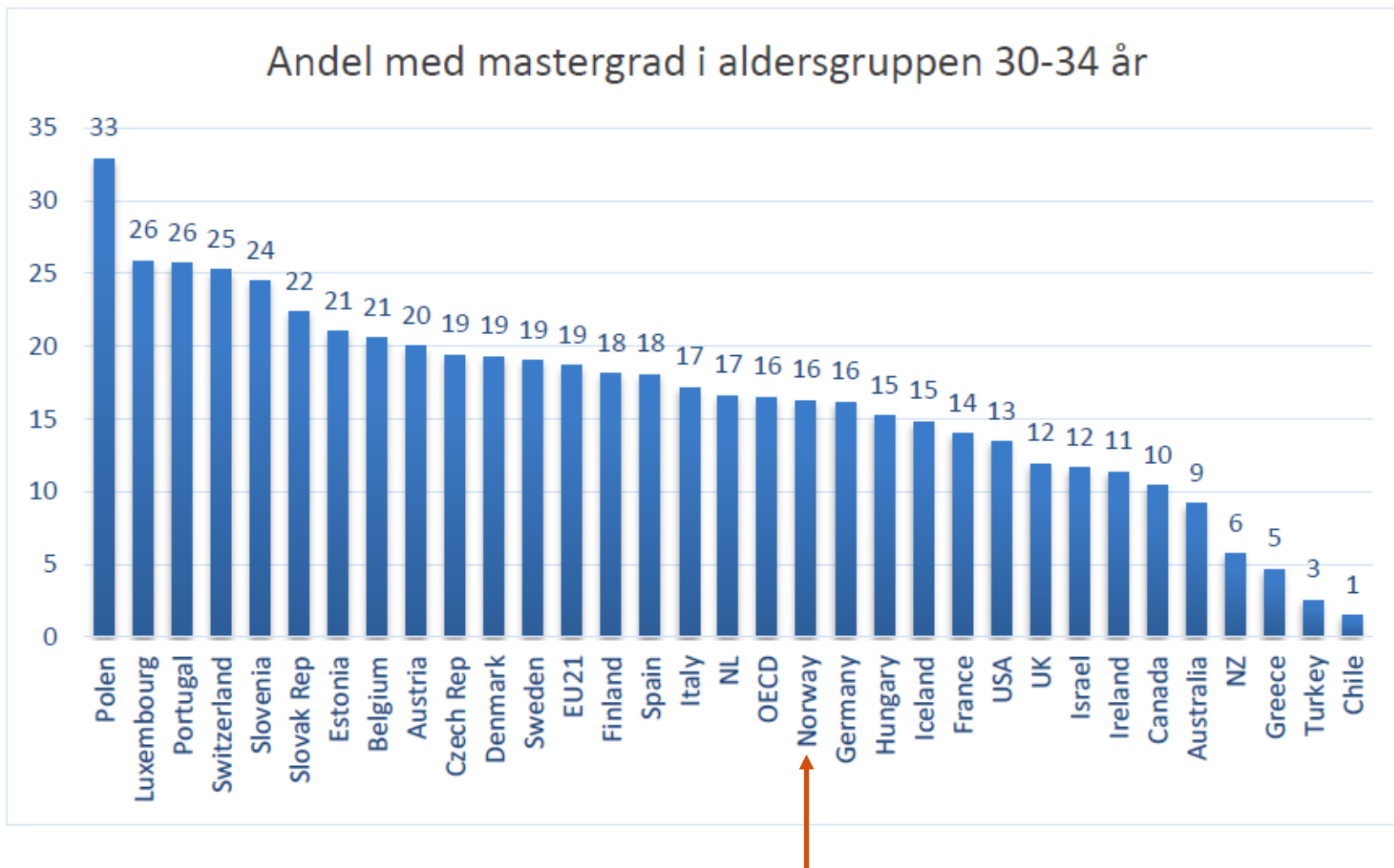
- Lite lønnstap i gode tider, men også ved en konjunkturedgang er effekten ikke så langvarig
- Relativt betydelig økning i arbeidsledighet i en konjunkturedgang, men ikke langvarig
- En utfordring er at mange forlater arbeidsstyrken etter nedbemanninger
 - Mye høyere i en konjunkturedgang
 - De fleste er eldre, lavutdanna
- Omtrent 25 prosent i forhold til kontrollgruppen flytter til en annet regionalt arbeidsmarked etter jobbtap

Utfordringene

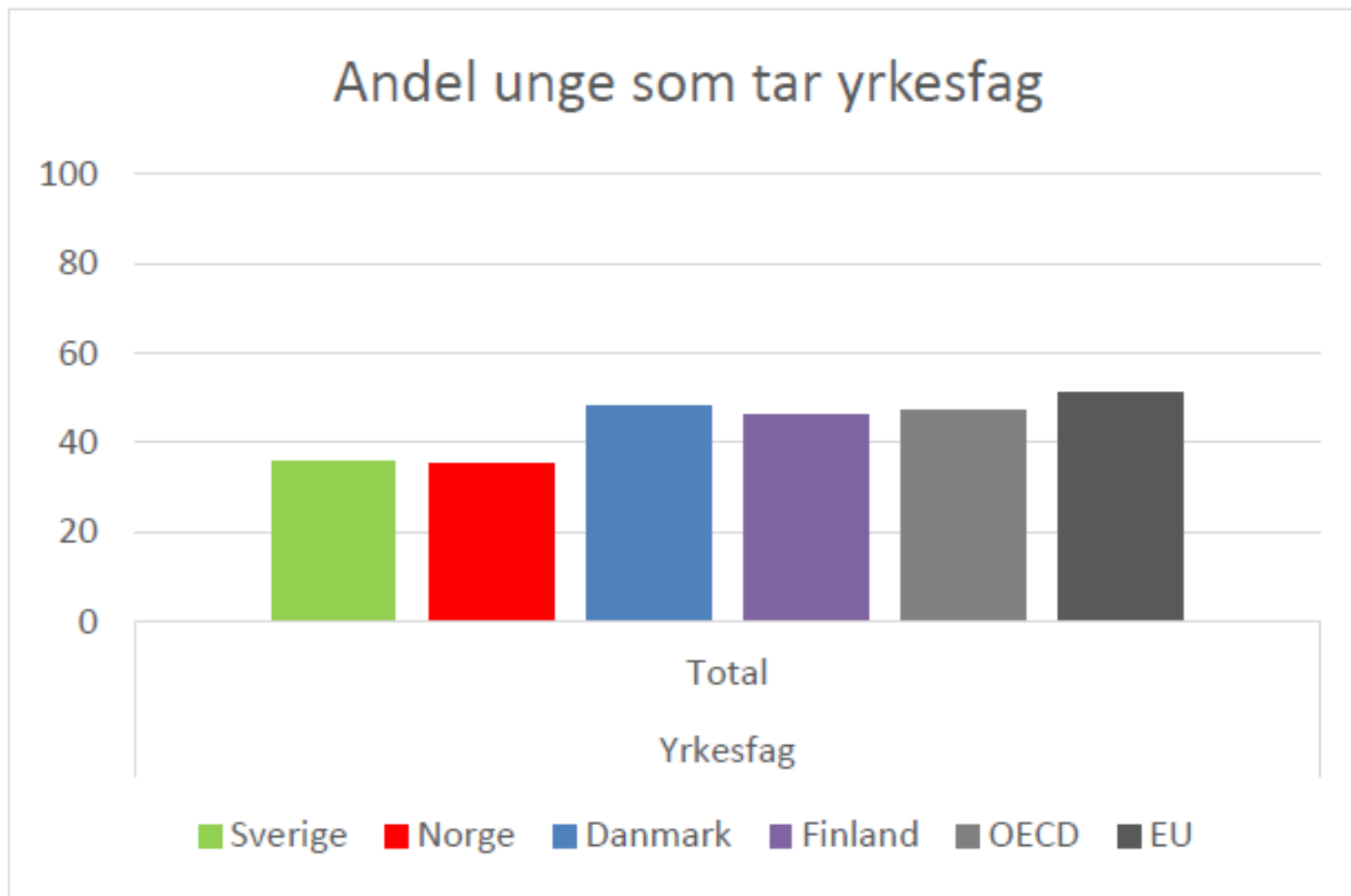

- Norge har en omstillingsdyktig økonomi
- Nye jobber skapes hele tiden, men de nye jobbene er mer kunnskapsintensive enn de som forsvinner
- Har vi et kunnskaps- og utdanningsnivå for å møte dette?

Kan vi fylle høykompetansejobbene?

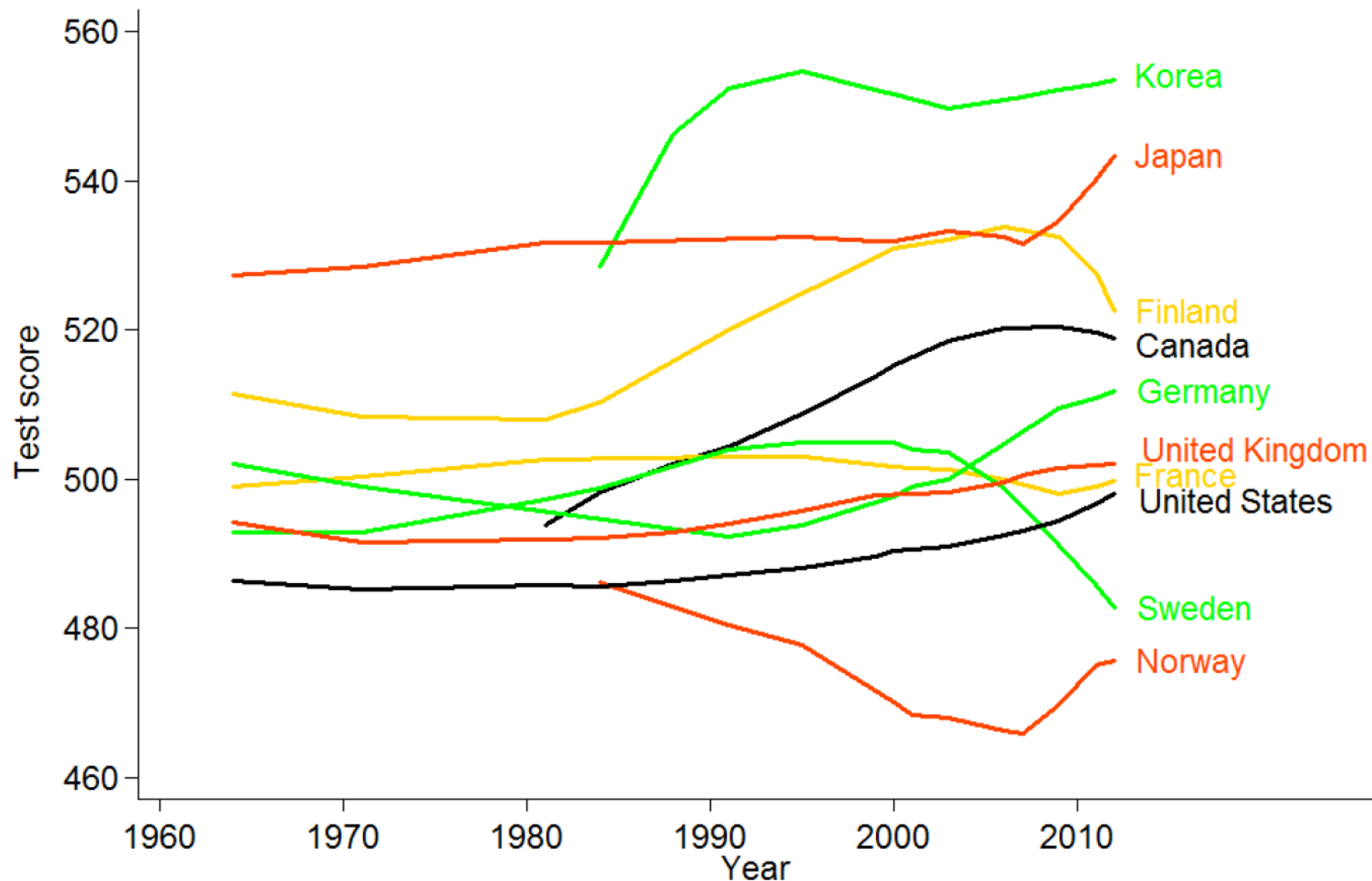
....og for yrkesutdanningen?

Timms, Pirls, Pisa for noen land

Woessmann, 2016

Innvandringsbølgen

- Et integrert Europeisk arbeidsmarked
 - Tilbudssjokk av lavutdannede, og press mot lønnene for lavutdannede
- Flyktingestrøm
 - Blanding av høyutdannede og lavutdannede

Oppsummering

- Mange endringer som påvirker arbeidslivet samtidig
- Norge har en omstillingsdyktig økonomi
- En vesentlig kostnad ved omstillinger er at mange forlater arbeidsstyrken
- Tilbudssjokk av lavutdannede, og press mot lønnene for lavutdannede
 - Hvordan får vi disse inn i arbeidslivet?
- Omstilling krever høykvalifisert – og høyutdannet arbeidskraft i større grad enn før
 - Vi har en kraftig utfordring på dette området